

FOTO: HAYDI CAMERON

Eveline van de Putte tijdens haar 'roze tour' langs zorginstellingen: 'De onwetendheid blijkt in het hele land een pijnlijke rode draad.'

TOUR D'AMOUR VOOR MEER BEGRIP ROZE OUDEREN

4500 kilometer en veel roze koeken

Al meer dan een jaar trekt Eveline van de Putte door het land met haar boek *Stormachtig Stil, levensverhalen van roze ouderen*. Inmiddels zijn er tijdens die Tour d'Amour 25 zorginstellingen bezocht. Met wisselende reacties als gevolg. 'Veel roze ouderen hebben nog het gevoel weer terug in de kast te moeten wanneer ze zorg nodig hebben.'

TEKST: LUCIENNE VROLIJK

'S Morgens in de wandelgangen spraken de bewoners er al over: 'Ga je vanmiddag ook naar die seksuele voorlichting?' 'Zeker, het gaat over de liefde, je weet nooit wat er in de zaal zit.' 'Nou jij liever dan ik. Straks denken ze nog dat ik ook homo ben!'

'Van verpleegkundigen en verzorgenden hoor ik regelmatig dat het onderwerp wisselende reacties oproept', vertelt Eveline van de Putte. 'Soms heb ik een groep van twaalf mensen voor me, een andere keer komen er vijftig. Ik denk dat dit grote verschil in opkomst te maken heeft met de wijze waarop medewerkers bewoners en cliënten werven voor de bijeenkomst. Een poster waar het woord "homo" op staat schrikt af. Maar als de organisatoren zelf makkelijk praten over dit thema, en dus ook zonder probleem kunnen uitleggen aan bewoners en vrijwilligers waar het over gaat, hebben we een volle zaal.'

NOG STEEDS TABOE

Het boek *Stormachtig Stil* verscheen in november 2013. Sinds die tijd is er veel gebeurd. Verschillende media besteedden aandacht aan de groep roze ouderen. Samen met Roze 50+ won Eveline een projectprijs van Stichting Vriendinnen en Vrienden van de Schorer, die de Tour d'Amour mogelijk maakte. Eveline: 'Daar zijn we natuurlijk super trots op. Iemand zei eens heel toepasselijk: "Zo'n boek moet nooit meer terug in de kast!" Met die intentie heb ik het ook geschreven: het moet worden gebruikt, gelezen en doorgegeven. Er moet over

worden gepraat. En dat doen we tijdens de Tour d'Amour volop. Dat is ook nodig, want homoseksualiteit is nog steeds een veel groter taboe dan veel mensen denken. Vaak genoeg krijg ik de opmerking: "Het is toch allemaal goed geregeld? Homohuwelijk, Roze Zaterdag, Gay Pride, wat wil je nog meer?" Maar die openheid is betrekkelijk. Je zou de zorgmanagers de kost moeten geven die nog altijd beweren dat ze geen roze ouderen kennen.'

96-JARIGE MEVROUW

Het niet kennen van roze ouderen, de bewering dat er geen roze ouderen in het huis wonen of dat men 'dit probleem niet heeft' is niet een op zichzelf staand iets. Het zijn opmerkingen die door het hele land te horen zijn. Dat is opmerkelijk als je bedenkt dat gemiddeld zo'n 6 procent van de bevolking homoseksuele gevoelens heeft. 'Pas hoorde ik nog een schrijnend verhaal', vertelt Eveline. 'In een zorginstelling was een 96-jarige dame opgenomen. Ze was nooit getrouwd geweest en had geen kinderen. Ze kreeg weinig bezoek, behalve van een andere oude dame. Dat gebrek aan bezoek beschouwden de zorgverleners als een logisch gevolg van haar leeftijd en het feit dat zij geen kinderen had. Veel ouderen hebben immers nog maar weinig vrienden en familie. Pas na het overlijden van deze dame werd pijnlijk duidelijk dat "de lieve mevrouw die zo trouw kwam" niet zomaar een kennis was. Het bleek haar levenspartner, al meer dan dertig jaar! "Stom, hadden die dames het maar moeten vertellen", reageerde een zorgverlener. Maar een

ander was het daar niet mee eens en zei: "Wat erg dat de zorg niet eens zorgvuldig heeft doorgevraagd." Daar zit nou precies het probleem. Deze vrouwen zijn opgegroeid in een tijd dat homoseksualiteit niet "bestond" en onbespreekbaar was. Als er al iets over werd gezegd was dat per definitie negatief: het was slecht, vies, zondig, gestoord. Het is begrijpelijk dat een vrouw die dit jaar in jaar uit heeft moeten horen en daardoor haar liefdesgevoelens moest verstoppen, dat ook deed in zo'n kwetsbare, zorgafhankelijke positie.'

BEROEPSFOUT

Eveline noemt het 'een beroepsfout' dat zorgmedewerkers nooit eens hebben gevraagd of er een belangrijk persoon in het leven was van deze cliënte. Of hoe de relatie tussen haar en die lieve bezoeker in elkaar zat. 'Ze hebben alleen maar gekeken door de voor hen bekende heterobril. Het kan ook zijn dat ze zelf bang waren om dit onderwerp te bespreken. Al met al heeft zo iets grote gevolgen. De partner werd niet uitgenodigd voor het bespreken van zorgplannen of voor gezellige activiteiten zoals een kerstdiner. Het is dus niet verwonderlijk dat roze ouderen veel vaker met gevoelens van eenzaamheid en onbegrip kampen dan hun hetero leeftijdsgenoten.' Juist om mensen bewust te maken van dit soort gevolgen is de Tour d'Amour zo belangrijk. Samen met de bezoekers – bewoners, personeel, vrijwilligers, stagiairs, familie en buurtgenoten – praat Eveline over de liefde. Zij leest voor uit het boek en probeert mensen bewust te maken van de verschillende

De reacties van het publiek waren soms ontroerend, soms ook schrijnend.

FOTO'S: VERA HORDIJK

vormen van relaties. Op deze manier wil zij een opening proberen te vinden naar respect en tolerantie voor seksuele diversiteit en voor diversiteit in het algemeen.

ONTROERENDE REACTIES

De reacties van het publiek waren soms ontroerend, herinnert Eveline zich. Zoals een verontwaardigde 101-jarige mevrouw: 'Ik vind het al honderd jaar doodgewoon! Ik snap niet waar mensen moeilijk over doen.' Een andere bezoeker zei met tranen in haar ogen: 'Kom niet aan mijn broertje. Hij is homofiel, maar hij is mijn lieveling!' Vanuit de hoek van de verzorgenden en verpleegkundigen was te horen: 'Gek dat we hier tijdens de opleiding nooit over hebben gesproken.' Maar niet alle reacties tijdens de Tour d'Amour waren positief. Eveline: 'Tijdens een van de middagen zat er een mevrouw op de eerste rij met haar rug naar me toe. Toen ik haar in de pauze benaderde beet ze me toe: "Als ik goed had begrepen waar het over ging was ik

nooit gekomen. Ik ben al oud en jij moet begrijpen dat dit soort dingen in onze tijd niet bestonden. Twee mannen samen kan voor mij gewoon niet!" Juist in dat soort opmerkingen ligt een uitdaging. Ik prees haar eerlijkheid en nodigde haar uit om weg te gaan, als ze dat liever wilde. Maar dat deed ze niet. Haar nieuwsgierigheid was toch gewekt. Samen met de andere senioren aan haar tafel praatte ik nog even door. "En als het je eigen zoon zou zijn?", vroeg een van de dames. "Dan had ik het wel moeten accepteren", was het bitse antwoord.'

ANGST VOOR PESTERIEN

De bijeenkomsten van de Tour d'Amour gaan verder dan alleen maar verhalen vertellen over roze ouderen in de hoop dat die bijdragen aan meer begrip voor de roze buurman of buurvrouw of de roze cliënt – en zijn daardoor heel waardevol. Dat blijkt wel uit de reacties die soms in de groep maar vaker nog in een een-op-eengesprek in de pauze of na afloop naar boven komen: 'Ik ben blij dat ik gekomen ben. Nu snap ik mijn kleinzoon

veel beter. Hij is ook homo, moet u weten ...' 'Mijn dochter is ook lesbisch. Bij haar zwagers hoeft ze niet meer te komen. Maar bij mij is ze welkom hoor, samen met haar vriendin. Wat de burens denken kan me niet schelen!'

'De onwetendheid blijkt in het hele land een pijnlijke rode draad', zegt Eveline. 'Het is nauwelijks te beseffen hoe onveilig veel roze ouderen zich nog altijd voelen. Hoe groot hun angst is voor pesterijen wanneer ze eenmaal bekendmaken hoe hun levensverhaal in elkaar zit. Groot is de schrik wanneer men hoort dat homoseksualiteit tot 1973 te boek stond als een psychiatrische afwijking.'

Wat Eveline verder opviel tijdens de Tour d'Amour was dat er overal mensen zijn die niet naar de bijeenkomsten durven komen uit angst om zelf voor homo te worden uitgemaakt. Ook blijkt dat homoseksualiteit voor veel medewerkers nog altijd een taboe is. Eveline: 'Er is nog veel werk te verzetten. Het is belangrijk dat iedereen zich in een zorginstelling prettig en veilig voelt. Daarom bestaat er de Roze Loper, een kwaliteitscertificaat waaruit blijkt dat een zorginstelling homovriendelijk is. Voor roze ouderen is dit certificaat belangrijk omdat ze zo weten dat ze in de instelling zichzelf kunnen zijn. Het is toch te gek voor woorden dat veel roze ouderen het gevoel hebben weer terug in de kast te moeten wanneer ze zorg nodig hebben.'

'PRACHTIG WERK'

Ook dit jaar gaat de Tour d'Amour, die naast langs zorginstellingen ook langs welzijnsorganisaties en opleidingen trekt, door. Daar is Eveline blij mee. 'Het is prachtig werk om te doen! Het is goed dat ik iets kan bijdragen aan het ombuigen van "onbekend maakt onbemind" naar "bekend en dus beminder". Het afgelopen jaar heb ik ruim 4500 kilometer getoerd, met meer dan duizend mensen gesproken en heel veel roze koeken gegeten. Maar het is niet voor niks geweest. Aan het einde van een bijeenkomst kwam een oudere dame me bedanken met de woorden: "Als ik dit allemaal eerder had geweten was ik misschien ook wel lesbisch geworden." Gelukkig is het nooit te laat voor de liefde! ■

NB Met roze ouderen worden homoseksuele, lesbische, biseksuele en transgender ouderen bedoeld.

MEER WETEN?

- Achter Roze 50+ Nederland zitten vier samenwerkende partners, namelijk COC Nederland, ouderenbond ANBO, Movisie en Vilans. Samen willen ze ontmoetingsmogelijkheden met gelijkgestemden realiseren, de zichtbaarheid van roze 50-plussers vergroten, rozevriendelijkheid in de zorg bevorderen en onderzoek doen naar specifieke behoeften van roze 50-plussers en werken aan de uitkomsten daarvan. Zie ook www.roze50plus.nl.
- Informatie over de Roze Loper vind je op www.roze-zorg.nl. Op dit moment hebben 99 zorginstellingen in Nederland een Roze Loper-certificaat.
- Op www.roze50plus.nl staat een toolkit die je kan helpen om de zorg in jouw instelling rozer te maken. Ook vind je er informatie over het boek van Eveline, evenals op www.empowermentfoundation.nl.

